

Η Επιτροπή για τις Διεθνείς Θρησκευτικές Ελευθερίες των ΗΠΑ (USCIRF) είναι ένας φορέας ξεχωριστός και διακριτός από το Υπουργείο Εξωτερικών (State Department). Δημιουργήθηκε από το αμερικανικό Κογκρέσο και είναι ένα ανεξάρτητο, δικομματικό συμβουλευτικό κρατικό όργανο των ΗΠΑ, το οποίο παρακολουθεί τις θρησκευτικές ελευθερίες σε όλο τον κόσμο και υποβάλει συστάσεις διαμόρφωσης πολιτικής στον Πρόεδρο, τον Υπουργό Εξωτερικών και το Κογκρέσο. Η USCIRF βασίζει αυτές τις συστάσεις στη θεσπισμένη μας εντολή και τα πρότυπα που αναφέρονται στην Οικουμενική Διακήρυξη για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα και σε άλλα διεθνή έγγραφα. Η Ετήσια Έκθεση του 2015 αποτελεί το επιστέγασμα των εργασιών ενός έτους από τους Επιτρόπους και το ειδικευμένο προσωπικό, για την τεκμηρίωση καταχρήσεων και την υποβολή ανεξάρτητων συστάσεων διαμόρφωσης πολιτικής στην κυβέρνηση των ΗΠΑ. Η Ετήσια Έκθεση του 2015 καλύπτει την περίοδο από τις 31 Ιανουαρίου 2014 έως τις 31 Ιανουαρίου 2015, αν και σε μερικές περιπτώσεις αναφέρονται σημαντικά γεγονότα που έλαβαν χώρα μετά την παρέλευση του εν λόγω χρονικού πλαισίου.

Κύπρος

Εδώ και αρκετά χρόνια η USCIRF παρακολουθεί τις συνθήκες θρησκευτικών ελευθεριών στην Κύπρο, καταρτίζοντας αναφορές μόνο για τη βόρεια περιοχή από το 2011, σύμφωνα με το Ψήφισμα της Βουλής Αντιπροσώπων των Η.Π.Α. αρ. 1631, που κάλεσε την USCIRF «να ερευνήσει και να προβεί σε συστάσεις σχετικά με παραβιάσεις των θρησκευτικών ελευθεριών στις περιοχές της βόρειας Κύπρου υπό τον έλεγχο των τουρκικών ενόπλων δυνάμεων». Ωστόσο, πρόσφατες προσπάθειες των Ηνωμένων Εθνών και της σουηδικής κυβέρνησης έχουν οδηγήσει σε αξιοσημείωτες βελτιώσεις όσον αφορά στις θρησκευτικές ελευθερίες και τη δικαιοδική αρμονία. Με μια σουηδική πρωτοβουλία υποστηριζόμενη από τα Ηνωμένα Έθνη, η κυβέρνηση της Κυπριακής Δημοκρατίας, οι τουρκοκυπριακές αρχές, ο Αρχιεπίσκοπος Χρυσόστομος Β' και ο Μεγάλος Μουφτής, Δρ Talip Atalay, συναντήθηκαν για την προώθηση της διαθρησκειακής κατανόησης, των θρησκευτικών ελευθεριών και της πρόσβασης σε χώρους θρησκευτικής λατρείας.

Διευκόλυνση κινήσεων θρησκευτικών ηγετών και κοσμικών: Τον Οκτώβριο του 2013 άρθηκαν οι μακροχρόνιοι περιορισμοί που εμπόδιζαν τον Αρχιεπίσκοπο της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας της Κύπρου στο νότο και το μουσουλμάνο Μεγάλο Μουφτή στο βορρά να διασχίζουν την Πράσινη Γραμμή.

Ο Αρχιεπίσκοπος πραγματοποίησε δύο λειτουργίες στο Μοναστήρι του Αποστόλου Ανδρέα στο βόρειο τμήμα της Κύπρου, όπου παρευρέθηκαν 5.000 Ελληνοκύπριοι από την περιοχή υπό τον αποτελεσματικό έλεγχο της κυβέρνησης της Κυπριακής Δημοκρατίας, ενώ ο Μεγάλος Μουφτής πραγματοποίησε μια λειτουργία στο τζαμί Hala Sultan Tekke σε περιοχή υπό κυβερνητικό έλεγχο, στην οποία παρευρέθηκαν εκατοντάδες τουρκοκύπριοι μουσουλμάνοι από το βόρειο

τιμήμα. Το Φεβρουάριο του 2014, μετά την πρώτη στα χρονικά κοινή δήλωση των πέντε θρησκευτικών ηγετών του νησιού (του Αρχιεπισκόπου της Εκκλησίας της Κύπρου, του Μεγάλου Μουφτή της Κύπρου, του Αρχιεπισκόπου Μαρωνιτών, του Αρχιεπισκόπου Αρμενίων και του Βικαρίου της Καθολικής Εκκλησίας), επιτράπηκαν στους θρησκευτικούς ηγέτες και τους κοσμικούς περισσότερες διασυνοριακές μετακινήσεις για σκοπούς θρησκευτικής λατρείας, ορισμένες από αυτές για πρώτη φορά από το 1974. Από τα μέσα Δεκεμβρίου 2013 έως τα τέλη Ιουνίου 2014, ο ΟΗΕ συντόνισε μια συμμετοχή χωρίς προηγούμενο, η οποία συμπεριλάμβανε 48 θρησκευτικές τελετές και εκδηλώσεις μνήμης και 98 δικοινοτικές εκδηλώσεις της κοινωνίας των πολιτών, με περισσότερα από 20.000 άτομα να διασχίζουν τα σύνορα από τις δύο πλευρές. Σε αρκετές περιπτώσεις, ο Ελληνορθόδοξος Αρχιεπίσκοπος και ο Μεγάλος Μουφτής συμμετείχαν μαζί σε θρησκευτικές εκδηλώσεις και τελετές, ενισχύοντας περαιτέρω τη θρησκευτική και δικοινοτική αρμονία.

Οι αυτόχθονες της νήσου Ελληνοκύπριοι και Τουρκοκύπριοι μπορούν γενικά να διασχίζουν την Πράσινη Γραμμή χωρίς να απαιτείται διαδικασία έγκρισης. Εντούτοις, απαιτείται μια συντονιζόμενη από τα Ηνωμένα Έθνη διαδικασία υποβολής αίτησης για την επίσκεψη θρησκευτικών τοποθεσιών κατά περίπτωση και εξακολουθούν να υπάρχουν αναφορές ότι εξακολουθεί κατά καιρούς να απαγορεύεται η διέλευση της Πράσινης Γραμμής σε άτομα ή ομάδες. Ωστόσο, σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή νομοθεσία και την εθνική νομοθεσία της Κυπριακής Δημοκρατίας, Τούρκοι έποικοι και άλλα άτομα χωρίς τα κατάλληλα έγγραφα δεν μπορούν να περάσουν στις ελεγχόμενες από την κυβέρνηση περιοχές. Ο Μεγάλος Μουφτής, ο οποίος δεν είναι πολίτης της Κυπριακής Δημοκρατίας, υπόκειται σε αυτούς τους κανονισμούς. Ωστόσο, όπως σημειώθηκε παραπάνω, η Κυπριακή Δημοκρατία έκανε εξαιρέσεις γι' αυτόν κατά το τελευταίο έτος.

Πρόσβαση σε Οίκους Λατρείας: Αν και έχουν υπάρξει βελτιώσεις στις σχέσεις βορρά-νότου όσον αφορά στις θρησκευτικές ελευθερίες, η πρόσβαση σε οίκους λατρείας παραμένει ένα έργο σε εξέλιξη. Από την επίσκεψη της USCIRF το Φεβρουάριο του 2011, διεξήχθησαν με επιτυχία όλο και περισσότερες χριστιανικές θρησκευτικές λειτουργίες σε τόπους λατρείας στο τουρκοκρατούμενο τμήμα της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Μεταξύ του Ιανουαρίου 2013 και του Μαΐου 2014, η Κυπριακή Δημοκρατία ανέφερε στην USCIRF ότι οι τουρκοκυπριακές αρχές απέρριψαν 15 αιτήσεις άδειας εισόδου για την πραγματοποίηση θρησκευτικών λειτουργιών στο βόρειο τμήμα. Για την ίδια περίοδο, εκπρόσωποι των τουρκοκυπριακών αρχών που εδρεύουν στην Ουάσιγκτον ανέφεραν στην USCIRF ότι η βόρεια πλευρά ενέκρινε 33 αιτήσεις. Επιπλέον, μεταξύ του Ιανουαρίου του 2013 και του Μαΐου του 2014, η Κυπριακή Δημοκρατία ανέφερε στην USCIRF ότι ο τουρκικός στρατός αρνήθηκε δύο αιτήσεις για πρόσβαση σε θρησκευτικούς χώρους ευρισκόμενους σε τουρκικές στρατιωτικές βάσεις ή ζώνες. Για την ίδια περίοδο, εκπρόσωποι των τουρκοκυπριακών αρχών που εδρεύουν στην Ουάσιγκτον ανέφεραν στην USCIRF ότι εγκρίθηκαν 17 αντίστοιχες αιτήσεις. Στην ελεγχόμενη από την κυβέρνηση Κυπριακή

Δημοκρατία, όλα τα τζαμιά εκτός από δύο είναι ανοικτά μόνο τις Παρασκευές και δεν είναι δυνατή η πρόσβαση σε αυτά για λατρεία ή για εργασίες επισκευών τις άλλες ημέρες. Τα δύο τζαμιά στη Λάρνακα και τη Λεμεσό είναι ανοικτά κατά τις εργάσιμες ημέρες και τις τυπικές εργάσιμες ώρες, καθιστώντας αδύνατη την πραγματοποίηση δύο από τις πέντε απαιτούμενες προσευχές των μουσουλμάνων. Στο βορρά, οι θρησκευτικές μειονοτικές κοινότητες πρέπει να ζητούν άδεια για εκδηλώσεις λατρείας στις εκκλησίες, εκτός από οκτώ που δεν απαιτούν καμία τέτοια άδεια. Η διαδικασία υποβολής αιτήσεων στα βόρεια διευκολύνθηκε μετά την επίσκεψη της USCIRF στο νησί το 2011.

Επίσημες διακρίσεις και παρενοχλήσεις: Στο κατεχόμενο από τους Τούρκους τμήμα της Κύπρου, αστυνομία με πολιτικά ρούχα παρακολουθεί, βιντεοσκοπεί ή ανακρίνει συχνά άτομα θρησκευτικών μειονοτήτων, ακόμη και σε οίκους λατρείας, αν και η USCIRF δεν έχει ενημερωθεί για κρατήσεις ή συλλήψεις ατόμων. Σύμφωνα με πληροφορίες, αξιωματούχοι στη νότια πλευρά παρενοχλούν και κάνουν διακρίσεις συχνά εις βάρος ατόμων που πιστεύεται ότι είναι δεν είναι Ελληνορθόδοξοι, συμπεριλαμβανομένων όσων πηγαίνουν σε τζαμιά. Μικρές θρησκευτικές κοινότητες στο νότο, όπως Βουδιστές, Μπαχάι και Μάρτυρες του Ιεχωβά έχουν αντιμετωπίσει προβλήματα εξασφάλισης αδειών για την κατασκευή χώρων λατρείας. Επιπλέον, υπάρχουν αναφορές ότι τα σχολικά βιβλία που προέρχονται τόσο από το βορρά όσο και το νότο περιλαμβάνουν αρνητικές πληροφορίες σχετικά με τις θρησκευτικές κοινότητες της άλλης πλευράς. Στο νότο, μη Ελληνορθόδοξοι μαθητές μπορούν να εξαιρούνται από μαθήματα θρησκευτικών, αλλά σύμφωνα με πληροφορίες, ορισμένοι που επιλέγουν να εξαιρεθούν αντιμετωπίζουν κοινωνική παρενόχληση. Στο βορρά, η θρησκευτική εκπαίδευση είναι υποχρεωτική και δεν υπάρχει επιλογή απαλλαγής. Συνεπώς, οι μειονοτικές θρησκευτικές κοινότητες λειτουργούν τα δικά τους σχολεία, σε μεγάλο βαθμό στα σπίτια τους. Επίσης, έχουν υποβληθεί κάποιες αναφορές, που συμπεριλαμβάνουν αυτές της Διεθνούς Αμνηστίας, σχετικά με την κράτηση ή απέλαση από την Κυπριακή Δημοκρατία των αιτούντων άσυλο που προσπαθούν να αποφύγουν θρησκευτικές διώξεις, συμπεριλαμβανομένων των Μπαχάι από το Ιράν.

Θρησκευτική και πολιτιστική κληρονομιά: Πολλές από τις 500 και πλέον εκκλησίες και νεκροταφεία στα βόρεια έχουν ήδη καταστραφεί ή σχεδόν καταστραφεί από χρόνια παραμέληση ή σκόπιμη πρόκληση ζημιών από τον τουρκικό στρατό, από λαφυραγωγούς εκκλησιαστικών αντικειμένων ανεκτίμητης αξίας και από βέβηλους. Ορισμένες εκκλησίες χρησιμοποιούνται πλέον ως τζαμιά, κοινοτικές αίθουσες, αθλητικές εγκαταστάσεις, στάβλοι για ζώα ή αποθήκες. Στο νότο, δεκάδες τζαμιά βρίσκονται επίσης σε εξαιρετικά κακή κατάσταση από αμέλεια ή σκόπιμη πρόκληση ζημιών. Υπό την αιγίδα του ΟΗΕ, η Κοινή Τεχνική Επιτροπή Πολιτιστικής Κληρονομιάς κατέληξε σε μια συμφωνία το 2012 για την αποκατάσταση και επισκευή μιας σειράς εκκλησιών στο βόρειο τμήμα και τζαμιών στο νότιο τμήμα. Αξίζει να σημειωθεί ότι τουλάχιστον δύο τζαμιά στο νότιο τμήμα και τέσσερις εκκλησίες στο βόρειο τμήμα έχουν αποκατασταθεί. Επιπλέον, έχει ξεκινήσει η αποκατάσταση της Μονής του Αποστόλου Ανδρέα, με την ολοκλήρωση να έχει προγραμματιστεί για τον Απρίλιο του 2016.

Συστάσεις: Η σουηδική πρωτοβουλία αποτελεί μια μοναδική ευκαιρία για την αντιμετώπιση μακροχρόνιων ζητημάτων που επηρεάζουν τις θρησκευτικές ελευθερίες και τη δικαιοδοτική αρμονία. Η κυβέρνηση των ΗΠΑ θα πρέπει να παροτρύνει την Κυπριακή Δημοκρατία και τις τουρκοκυπριακές αρχές: να εφαρμόσουν τις συστάσεις που προτείνονται από τα Ηνωμένα Έθνη και τη σουηδική πρεσβεία, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας ή/και επέκτασης των δικαιοδοτικών διαλόγων μεταξύ πολιτικών αξιωματούχων, θρησκευτικών ηγετών και κοσμικών και της κοινωνίας των πολιτών, τόσο στο βόρειο όσο και στο νότιο τμήμα, με παράλληλο σεβασμό της εθνικής νομοθεσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας και των κανονισμών της ΕΕ, να καταργήσουν οποιουσδήποτε περιορισμούς για τους θρησκευτικούς ηγέτες και τους κοσμικούς που διασχίζουν την Πράσινη Γραμμή για σκοπούς θρησκευτικής λατρείας ή για να επισκεφθούν θρησκευτικά μνημεία, να δίδουν άδεια για την χωρίς περιορισμούς πρόσβαση σε χώρους λατρείας, να καταρτίσουν τους εκπαιδευτικούς σχετικά με τις θρησκευτικές και πολιτιστικές ευαισθησίες, να διασφαλίσουν ότι τα σχολικά βιβλία δεν περιέχουν αρνητικές πληροφορίες σχετικά με τις θρησκευτικές ομάδες και να εξαλείψουν τις παρενοχλήσεις ή διακρίσεις από επίσημα όργανα απέναντι σε θρησκευτικές μειονοτικές κοινότητες στο βόρειο και το νότιο τμήμα, συμπεριλαμβανομένων των κοινοτήτων που δεν θεωρούνται αυτόχθονες στο νησί.